

pričakovanji, vrednotami in čustvi. To pa predstavlja tudi osnovo funkcionalne pismenosti v širšem pomenu besede.

Nekatere slikanice s svojo kombinacijo besedila in ilustracij, ki so postavljene v odnose, značilne za interakcijske strukture in vsebujejo njihove elemente, podpirajo ustvarjanje medsebojnega vplivanja odraslega in otroka na način, ki je optimalen za otrokov razvoj. Tako omogočajo komunikacijo na različnih razvojnih nivojih in pri različni starosti otrok. Takšni slikanici sta npr. *A veš, koliko te imam rad* (S. McBratney/A. Jeram, EPTA *Založba najlepših slikanic in knjig*), *Ne moreš zaspati, Mali Medo?* (M. Waddell/B. Firth, EPTA *Založba najlepših slikanic in knjig*).

V odnosu do predmetov in stvari strokovnjaki uporabljajo termina izžarevanje in radiacija. Besedilna zgodba ima specifično izžarevanje, ko jo beremo. To izžarevanje nastane v interakciji med bralcem in poslušalcem. Ilustracije pa že same po sebi izražajo določeno razpoloženje. Zato ni pomembno le na besedilni ravni, da so prisotni elementi dialoga, temveč da so tudi na ilustracijah prepoznavni elementi interakcije. To lahko vidimo pri omenjenih slikanicah.

Tako kot so interakcije med odraslim in otrokom ter med otrokom in okoljem nujne za njegov razvoj, lahko z gotovostjo rečemo, da so slikanice nujni del otrokovega okolja, saj omogočajo in podpirajo ustvarjanje ustreznih interakcij in so v pomoč pri vzgoji, tako v vzgojno-pedagoški praksi kot tudi doma.

Slikanica odpira vrata v svet odraslih in v svet otrok. Je tisti prijazen del našega vsakdana, ki nas vrača v naše otroštvo in kaže pot v prihodnost nam, odraslim, in skupaj z nami našim otrokom.

Franček Rudolf

SLIKANICA ZA OTROKE

Iznajdba tiska je začetek prevratov, vojn in celo revolucij. V Franciji pred in po revoluciji je ilustrirati članek v časopisu pomenilo opremiti ga s karikaturou politika, ki ga je bilo treba identificirati: razkrinkati ali kovati v nebo. V Dickensovih časih so ilustracije prikazovale tudi nesreče in zločine, skratka črno kroniko. Ilustracija, namenjena otrokom, ima globoko ideološki in seveda vzgojni namen. Otrok si naj svet predstavlja tako, kot to želijo njegovi starši in sploh odrasli. Sama misel, da ima otrok posebne potrebe in poseben okus, zaživi, ko otrok ne dobiva knjig za darilo, ampak sam sodeluje pri njihovi izbiri. Več kot je verjetnosti, da si otrok sam kupuje tisto, kar hoče prebrati, bolj verjetno je, da ga bo trgovina morala založiti s stripi. V dobi televizije in računalnikov otrok izbira predvsem med filmi in računalniškimi igrkami. S čim ga naj prepriča knjiga? Ker je izjemno koristna za njegov prihodnji družbeni vzpon?

Šolske knjige so omejene na tisto, kar se je potrebno naučiti, zato so precej skope in skromne. Razkošje priročnikov, leksikonov in kuharskih knjig pa se le redkokdaj bistveno razlikuje od knjig za odrasle.

Zato sklepam, da je slikanica za otroke, kakršno danes gojimo v Sloveniji, nenavaden luksuz. Kratka zgodba z nekaj ogromnimi večbarvnimi ilustracijami in v debelih platnicah je nujno draga. Nihče ne more jamčiti, da se je ne bo otrok

naveličal enako hitro kot črno-belega zveščiča s stripi ali kateregakoli filma na televiziji ali računalniku.

Slikanice, kakršne si kdaj pa kdaj ogledam v trgovini, mi ne vzbujajo posebnih estetskih občutkov. Razumem, da otroci potrebujejo kombinacijo besedila in slike, da bi razvozlavali besedila in odkrivali čarobno likovno plat zgodb in značajev. Tudi sam se v mladih letih, ko ni bilo niti televizije, kaj šele računalnikov, nad vse cenil in ljubil slikanice. In sploh knjižne ilustracije. Presenetilo me je, kako so gledališče, opera, filmi bili ves čas popolnoma drug medij. Kaj šele slikarske razstave in muzeji in knjige z umetniškimi reprodukcijami.

Moram priznati, da se mi današnja slikanica za otroke zdi drzen in zelo samovoljen korak v stran od resničnosti. Slikanica otroku zgolj zagotavlja, da je lahko otrok. Otroci, posebno predšolski, živijo in ustvarjajo po drugačnih pravilih kot odrasli. Slikanice so poseben žanr v književnem in likovnem ustvarjanju in ker slovenska književnost (in posledično tudi gledališče in film) ni razvita v različne žanre, je vpliv slikanice in sploh pisanja za otroke izjemen.

Slovenski pisci, ki pišejo zgolj za odrasle, večinoma ne dohajajo bolj razvitega in zahtevnejšega knjižnega tržišča za otroke. Slikanica za otroke ostaja, ker je tržno zanimiva in najde svoje kupce, pa naj so to starši ali otroci. Ostale literarne knjige pa doživljajo katastrofo in se drobijo po naslovih, izginjajo po količini prodanih izvodov in po pomenu za skupnost. Knjiga tako zelo spreminja svojo vlogo, da morda kar izginja.

Kljub dramatičnim spremembam v zadnjih desetletjih, pa živimo še naprej v kulturi slikanic za otroke.

Summary

SIMPOSIUM ON THE PICTURE BOOK IN CHILDREN S LITERATURE

A symposium at the eighth gathering of Slovene children s literature authors (The Eye of the World), traditionally organized by *Otrok in knjiga*, was dedicated to picture books. Literary and art theorists, authors, illustrators, editors and librarians took part in it. They placed great emphasis on reasons for the decline of original Slovene picture books and tried to find out whether Slovene publishers still appreciate high artistic quality of picture books or rather conform to commercial demands.